

IAVRINVM, RAAB.

IAVERA, vel, ut plerique habent, Iaurinum, vel etiam Iaurium, memorabilis Vngariæ vrbs, ad sinistram Danubij latus extensa, ad dexteram ripam amnis, ibi Danubium influentis, cui nomen à nigredine Coruus est, à quo etiam nunc, vulgò, idiomate Germanico, vrbs ipsam, Raeb. nuncupant. Hunc fluvium plerique veterum Arrabonem, alij, Narrabonem, ut Plinius, nuncuparunt, & limitem constituerunt, qui superiorem ab inferiore Pannonia divideret, loco, natura & conditione situs, admodum firmo, in quem Virgari, difficili & diuturno bello, quod cum Carolo Magno per octo annos gesserunt, potissimum se cū liberis, vxorib. & fortunis suis receperunt, & præsertim in magnam vicinam Danubij insulam Schutam, quam vallo, castellisq; impositis, vbique præsidij munierunt, tum enim vrbes nondum habebant, quibus tutius sese suasque tueri possent. Ipsi verò castra ad Arrabonem, vbi nunc Iaurinum est, collocarunt, quib. munitis, contra Francos præsidio loci, se tueri posse sperabant. Nam cum inter Arrabonem & Danubium, ad confluentia consedissent, à duobus lateribus utroque amne se tuebantur, à cæteris partibus altissima fossa, valloq; se munierant, quibus & paludes spem defensionis præbebant. Pari intentione, & hoc nostro tempore Imperatores Augusti Vngariæ Reges hunc potissimum locum delegerunt, vbi limetaneam & validam Arcem, ac firmum præsidium cōtra Turcarum & Barbarorum tyrannidem collocarent. De quo Stephanus Pighius in suo Hercule Prodigio. Iaueram versus, inquit, ex Comario opido, proficiscimur, Danubio ad sinistram relicto, Nihil occurrit in eo itinere nisi visu triste, atq; dolendum homini Christiano. Totus enim ille Pannonici Limitis tractus, turcica rabie dena status est; Agri vbi que cernuntur inculti, monasteriorum & adium Sacrarum ruinæ frequentes, pagi desolati, & vici per campos rari, & exigui, in quibus vix aliud reperias, quàm pastorum & miserorum rusticorum quedam tuguria. Iaueram appulit hora post meridiem tertia Princeps Carolus: gratum mox eius aduentum testatur ea ciuitas è propugnaculis, ingenti aëtorum tormentorum applausu. Iacet in barbarico, ad sinistram defluentis Danubij ripam, extensa ad dextrum latus, amnis ibi Danubium influentis, cui nomen à nigredine, Coruus est, à quo etiam nunc vulgò, idiomate Germanico, vrbs ipsam Raeb. vel Raeff nuncupant. Episcopatu est insignis, & mercatura, negotiationibusque, pro temporum statu, nō infrequens ob situs oportunitatem. Natura etenim loci, vrbs valde firma est paludib. Coruo, ac Danubio, magna ex parte cincta. Castris reliquæ antiquæ, & cippi sepulchrales, cum sculpturis, & imaginibus togatis templi parietibus inserti, demonstrant vrbs vetustatem, & Romanorum olim eò loci, fuisse hyberna. Nostro sæculo tandem Dñi Cæsaris Augusti, Ferdinandus, & Maximilianus Imperatores muris ingentibus, fossis, ac propugnaculis amplissimis ad eò munierunt, ut nunc videatur in expugnabilis. Quapropter duo valida semper illam obtinent præsidia, Hungarorū videlicet equitum, & Germanorum peditum, quæ perpetuis eam excubijs, ac stationibus, aduersus Turcarum insultus, insidiasque tutantur. Stabant in ripa parati pontones, quibus Danubium Carolus Princeps cum suo comitatu atque impedimentis trajiceret, appellentiq; in ripam aduersam, tormentorum aëtorum cum magno tonitru, more bellico, fit applausus. Erant in armis ante portas præsidij milites, præfecti vrbs, atque præsidij, nec nō magistratus cum præcipua nobilitate, qui obuiam venientes, aduentum gratulantur. Ipse autem, ne reliquum diei perderet, petijt, uti mox ad opera visenda circum duceretur. Promptè satisfactum eius desiderio, & confestim accitis equis, quibus vehi ipse familiaresque, si videretur, possent; circumire cepit muros, & aggeres; perlustrare fossas ac propugnacula amplissima, ab architectis peritissimis elaborata. Recognouit tormenta, machinasque bellicas depulsorias, & penetravit per meatus concameratos sub aggeribus è quibus fossæ defendi, & propugnaculis laborantibus, dari auxilia possent. Egressus deinde portas, consideravit propugnaculorum atque mœniorum structuram, fossarumq; latitudinem, atque profunditatem: cunctarum rerum causas & rationes diligenter indagavit. Post occasum itaque solis, nocte iam subobscura, in prætorium deductus est, ad præparatum hospitium, vbi sumptibus Salmonij comitis, cum tota cohorte sua magnificentè excipitur epulis tam rerum varietate & copiâ splendidis, quàm cōuiuarum exquisito delecto Principe dignis. Aderant enim in eius mensa, semper præfecti, centuriones & viri experientia militari insignes. Postridiè manè, vidit armanentarium, & granaria: in turrim altam ascendit; ex qua situm vrbs, Danubij cursum, circumiectæque regionis tractum ac opida contempletur.

Hæc ex Itinerario Pighij, in quo Serenissimi Principis Iulij iter Romanum doctissimè describitur. Sed nunc lamentabilis de Iaurino instituenda narratio, quæ maiore calamitate aspersa est, quo minus talis omnino expectabatur casus de isto propugnaculo & munitione, quæ, cum prorsus inexpugnabilis iudicaretur, tanquam vnicum propugnaculum & vallum barbaris opponebatur. Anno 1594. Mense Iulio Sinan Bassa, magnas Turcarum copias, in Vngariam introducens, arcem Dotis, & montem S. Martini, in quo Monasterium probè munitum, deditione occupat; mox Iaurinum acerrima obsidione cingit, sub vallorum mœnia, ad ipsas munitiones & foueas, barbaras & infestas copias subducens, muralium machinarum fulmina indefinenter in obsessos emittit. Die XXVI. Augusti nauigijs Danubium trajicit, multi, & præsertim tartari natando, flumen superant, & occupata insula Schuta, in qua Christianorum castra erant disposita, nocturno tempore, subita irruptione facta, magnam stragem edit, castra occupat, omnia vastat ac diripit, & multis cæsis, totum exercitum dissipat, multam prædam & decem Galeras benè munitas consequitur. Hac victoria Bassa elatus, Iaurinum deinde grauiore obsidione, & frequentioribus machinarum ictibus premit, factis etiam cuniculis, propugnacula quædam funditus euertit, & continuata quinque dierum oppugnatione fatigat: Ita, ut Comes de Hardeck, Perlinus, & reliqui militares præfecti metu perculsi, deditione, tantum Propugnaculum die 13. Septembris hosti tradiderint, qui illud nunc occupat, & pro veteri consuetudine sua, maioribus, & pluribus munitionibus firmitus muniens, infestum vicinis Christianis præsidium ibi tenet.